

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna a soudkyň Daniely Zemanové a Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **K. Y.**, zast. JUDr. Lukášem Polákem, advokátem se sídlem tř. Míru 450, Pardubice, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 5. 2017, čj. OAM-945/ZA-ZA11-ZA17-2016, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 8. 2017, čj. 61 Az 10/2017-37,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 8. 2017, čj. 61 Az 10/2017-37, **se ruší.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 5. 2017, čj. OAM-945/ZA-ZA11-ZA17-2016, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

IV. Ustanovenému zástupci žalobce JUDr. Lukáši Polákovi, advokátu, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 8 228 Kč, která bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

[1] Dne 30. 10. 2016 žalobce, státní příslušník Turecké republiky, požádal v ČR o mezinárodní ochranu. Uvedl, že je kurdské národnosti a že je alavita. Obával se,

že by v Turecku byl pronásledován, neboť je členem Lidově demokratické strany (dále jen „HDP“) a jako zpravodaj se kriticky vyjádřil k zatčení oblastního předsedy HDP.

[2] Rozhodnutím označeným v záhlaví žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Žalobcem uplatněné skutečnosti nespadají pod zákonem vymezené důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Žalobce mj. neuvedl žádné skutečnosti, dle nichž by vyvíjel vlastní činnost k uplatňování politických práv a svobod, za kterou by byl azylově relevantním způsobem pronásledován. Krajský soud názoru žalovaného přisvědčil a výše specifikovaným rozsudkem žalobu zamítl.

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek krajského soudu včas podanou kasační stížností z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Zejména upozorňuje, že mu v zemi původu hrozí závažná újma, mučení, ponižující nebo nelidské zacházení ze strany státních orgánů. V současné době jsou politicky aktivní členové jeho menšiny perzekvováni. V doplnění kasační stížnosti pak uvedl, že represe kurdského obyvatelstva je dlouhodobým trendem, avšak vojenská kampaň a bezdůvodné zatýkání (zejména politicky aktivních lidí) se po neúspěšném pokusu o puč v červenci 2016 ještě zintenzívnily. V červnu 2016 byli poslanci HDP zbaveni politické imunity, oba předsedové strany jsou ve vazbě, stejně tak 12 poslanců HDP a 90 starostů a starostek strany. Byla zrušena veškerá prokurdská média a zakázány stovky asociací. V kasační stížnosti dále cituje ze zprávy Úřadu Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (10. 3. 2017), usnesení Evropského parlamentu (14. 4. 2016) a zprávy Evropské komise (9. 11. 2016).

[4] Žalovaný s kasační stížností nesouhlasí. Má mj. za to, že stěžovatel do ČR přicestoval s vidinou lepšího života a legalizace na dlouhodobé vízum.

[5] Poté, co NSS shledal kasační stížnost přípustnou, zabýval se její přijatelností ve smyslu § 104a s. ř. s. Jestliže zdejší soud rozhoduje o kasační stížnosti ve věci mezinárodní ochrany, je povinen zkoumat, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být kasační stížnost odmítnuta jako nepřijatelná. Za podstatný přesah vlastních zájmů je třeba považovat mj. zásadní pochybení krajského soudu, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele, a to např. hrubou chybu krajského soudu při výkladu procesního práva (blíže usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS). Právě o takovou situaci se v nynější věci jedná; nelze *prima facie* vyloučit, že vadný postup žalovaného a posléze i krajského soudu nepříznivě nezasáhl do stěžovatelova hmotněprávního postavení. Současně má tato vada judikaturní přesah nad rámec stěžovatelovy věci. Kasační stížnost je proto přijatelná.

[6] Kasační stížnost je důvodná.

[7] Ze správního spisu vyplynulo, že stěžovatel do ČR přicestoval dne 26. 10. 2016 letecky v rámci organizované skupiny za úplatu 6 000 eur, a to na schengenské transitní vízum udělené zastupitelským úřadem v Ankaře. Žalovanému během prvotního poskytnutí údajů k žádosti o mezinárodní ochranu (3. 11. 2016) sdělil, že jeho cestovní pas zabavil převaděč, který mu dle dohody měl zabezpečit dlouhodobé vízum. Stěžovatel

pochází z oblasti na jihovýchodě země, je kurdské národnosti. Vyznává islám, patří k tzv. alavitům. Je svobodný a zdravý. Od roku 2013 byl členem HDP. Ve straně působil jako oblastní novinář a zpravodaj, sepisoval různé články. V březnu 2016 zatkli Ehrana Yapiciho, oblastního předsedu HDP, který je jeho známý. Stěžovatele pak jeho advokát upozornil, že vzhledem k tomu, že o tomto incidentu napsal a publikoval článek, bude také zřejmě zatčen. Pak se stěžovatel po dobu šesti týdnů schovával v Istanbulu. Od rodiny věděl, že v jeho bydlišti dochází k nesmyslnému zatýkání, dokonce i dětí, vyslýchání a mučení. V Turecku je být Kurd a alavita v dnešní době samo o sobě zločin.

[8] Během následného pohovoru k žádosti stěžovatel mj. uvedl, že pochází z dobře postavené rodiny, jeho otec byl dvacet let předsedou zemědělského družstva, má poměrně dobrý důchod, stále chovají 300 kusů dobytka, mají traktor, pole, dokonce i jednoho zaměstnance. Stěžovatel roznášel pro HDP tiskoviny a letáky, stranu propagoval před různými schůzemi, snažil se informovat o tom, co se bude dít. Politicky působil jen ve svém rodném kraji, neboť doma byla hromada práce a neměl moc volného času. HDP považuje za stranu Kurdů, neboť chrání jejich národ, podporuje jejich práva a neřeší vlastní problémy jako jiné strany. Sympatizují s ní skoro všichni Kurdové. HDP je oficiální státem povolená strana. Tvrdil, že byl v kontaktu i s vysoce postavenými představiteli strany. Dne 5. 3. 2016 byl zatčen Ehran Yapici, obvinili jej z pomoci terorizmu. Dle stěžovatele jej zatkli bez důkazů, jen tak rutinně. Turecká vláda vyhledává, napadá a vyslýchá členy HDP, proto údajně hledají i jej. Stěžovatel vlastní politické příspěvky publikoval pouze na Facebooku, protestoval tam proti zatčení pana Yapici. Pak mu byl jeho profil zablokován. Obává se, že mu odposlouchávali telefon, raději proto mluvil kurdsky, ať policie nerozumí. Dne 22. 8. 2016 proběhl soud s panem Yapicim. V návaznosti na tento soud stěžovatele varoval jeho advokát, že je teď řada na něm. Doporučil mu, ať opustí oblast a někde se ukryje. Oficiální předvolání stěžovatel prozatím nedostal, obává se ale, že v Turecku bude bezdůvodně uvězněn. Osobně již viděl, jak policisté fyzicky napadli jiné lidi.

[9] Z napadeného rozhodnutí dále plyne, že žalovaný při posuzování tohoto případu vycházel z řady podkladů. Vedle protokolu o pohovoru k žádosti o mezinárodní ochranu shromáždil informace ohledně politické a bezpečnostní situace a dodržování lidských práv v Turecké republice. Na s. 3 a dále pak na s. 6 rozhodnutí uvedl, že vycházel z následujících podkladů:

- informace *Human Rights Watch* k Turecku v roce 2016 ze dne 27. 1. 2016,
- informace *Freedom House* Svoboda ve světě 2016 – Turecko ze dne 27. 1. 2016,
- zpráva *Ministerstva vnitra Velké Británie* z února 2016 nazvané Turecko: Základní informace včetně aktérů ochrany a vnitřního přesídlení a dále též z kapitoly této zprávy nazvané Kurdský etnický původ,
- zpráva *Amnesty International* z dubna 2016 nazvaná Rozsudky smrti a popravy v roce 2015 (překlad datovaný 3. 5. 2016),
- informace *Ministerstva zahraničních věcí ČR* ze dne 8. 6. 2016, čj. 103514/2016-LPTP, o situaci neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti a o návratu do vlasti po dlouhodobém pobytu v zahraničí.

[10] Z protokolu o seznámení se s podklady rozhodnutí plyne, že žalovaný stěžovatele navíc seznámil s výroční zprávou *Amnesty International* k Turecku v letech 2015/2016 ze dne 24. 2. 2016 a s informací *Ministerstva vnitra ČR* ohledně Turecka a Strany demokracie

a míru (BDP) a Lidově demokratické strany (HDP) ze dne 2. 7. 2015, kterých však žalovaný při rozhodování neužil. Ve správním spisu jsou dále založeny další dva dokumenty, a to zpráva *Evropského azylového podpůrného úřadu* (EASO) k Turecku z listopadu 2016 (překlad datován 15. 2. 2017) a informace *Ministerstva zahraničních věcí ČR* ze dne 7. 11. 2016, čj. 118005/2016-LPTP. Dva posléze uvedené dokumenty nejsou v rozhodnutí žalovaného zmíněny, poprvé je žalovaný zmiňuje až ve vyjádření k žalobě ze dne 19. 6. 2017.

[11] Stěžovatel v žalobě namítal, že žalovaný neshromáždil aktuální informace o zemi původu, a tedy nedostatečně zjistil skutkový stav. Shromážděné podklady se navíc nevztahují k důvodům jeho žádosti o mezinárodní ochranu. Po neúspěšném pokusu o státní převrat (15. 7. 2016) byl vyhlášen výjimečný stav a došlo k hromadnému zatýkání osob označených za původce pokusu o převrat. Zatýkáni jsou i političtí oponenti, zejména kurdské národnosti nebo prokurdští sympatizanti. Zbaveno poslanecké imunity bylo 154 opozičních poslanců, kteří jsou trestně stíháni pro podporu terorizmu. To se nejvíce dotklo právě strany HDP, která tak přišla o 55 z 59 poslanců. Stěžovatel odkázal i na zprávu *US Department of State* z března 2017, dle níž jsou antiteroristické zákony ve velké míře využívány mj. proti Kurdům, byť mnozí zadržení neměli žádné vazby na terorizmus a byli zadrženi pouze za účelem oslabení prokurdské HDP a DBP nebo umlčení kritických hlasů. Dle stěžovatele žalovaný tyto významné události zcela ignoroval.

[12] NSS předesílá, že podle § 12 písm. b) zákona o azylu musí žadatel o azyl *kumulativně* splnit následující prvky definice uprchlíka: „*(1) Musí se nacházet mimo zemi svého původu (tato podmínka není explicitně v zákoně o azylu stanovena, neboť se presumuje z povahy věci); (2) musí mít odůvodněný strach* […]*; (3) jemu hrozící újma musí dosahovat intenzity pronásledování* […]*; (4) ochrana v zemi původu selhala* […]*; (5) musí být pronásledován z azylově relevantních důvodů* […]*; a (6) nesmí se na něj vztahovat vylučující klauzule*“ (v podrobnostech viz rozsudek NSS ze dne 28. 5. 2009, čj. 5 Azs 36/2008-119, a mnoho dalších). Přezkum udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu je postaven na potencialitě pronásledování v budoucnu po případném návratu žadatele do země původu (viz např. rozsudek NSS ze dne 31. 1. 2008, čj. 4 Azs 47/2007-60, či ze dne 9. 6. 2008, č. j. 5 Azs 18/2008-83).

[13] Správní orgány stíhá povinnost zjišťovat stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu). Podle § 23c písm. c) zákona o azylu mohou být podkladem pro rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu *zejména* přesné *a* aktuální informace *z různých zdrojů o státu, jehož je žadatel o udělení mezinárodní ochrany státním občanem* (zvýraznění doplněno). Dikce § 23c zákona o azylu do vnitrostátního práva promítá požadavek čl. 10 odst. 3 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU.[1] Z něj plyne členským státům EU povinnost zajistit, aby při posuzování žádostí o mezinárodní ochranu byly získávány přesné a aktuální informace z různých zdrojů, týkající se obecné situace v zemích původu žadatelů, a aby tyto informace měli k dispozici pracovníci odpovědní za posuzování žádostí a rozhodování o nich.

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (Úř. věst. L 180, 29. 6. 2013, s. 60–95).

pokračování

[14] Dle konstantní judikatury je v režimu zákona o azylu důkazní břemeno rozděleno *„mezi žadatele a stát tím způsobem, že* stát je zodpovědný za náležité zjištění reálií o zemi původu*, ale žadatel musí unést důkazní břemeno stran důvodů, které se týkají výlučně jeho osoby“* (rozsudek NSS ze dne 25. 7. 2005, čj. 5 Azs 116/2005-58, zvýraznění doplněno). Informace o zemi původu žadatele o mezinárodní ochranu musí být mj. aktuální (viz rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2009, čj. 1 Azs 105/2008-81, č. 1825/2009 Sb. NSS).

[15] Této zákonné povinnosti nemohl žalovaný dostát. K posouzení stěžovatelova případu si totiž neobstaral dostatečně přesné a *aktuální* informace o situaci v Turecku. Většina zpráv a informací, které žalovaný užil, byly k datu jeho rozhodnutí více než rok staré; pouze jeden podklad – informace o situaci neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti – byl o málo mladší než 12 měsíců. To by samo o sobě nebylo nesprávné, avšak všechny žalovaným použité zprávy a informace o Turecku se vztahovaly k období před pokusem o státní převrat (15. 7. 2016). Z ostatních podkladů založených ve spise a mj. též z dokumentů, na něž stěžovatel odkazuje v žalobě a posléze v kasační stížnosti, plyne, že právě tato událost byla významným milníkem, který radikálně změnil tamní vnitropolitickou situaci. Následující reakce státní moci a intenzivní opatření vůči domnělým pučistům, politickým oponentům a jiným osobám mohla za určitých okolností u některých zejména politicky aktivních osob vyvolat obavu z pronásledování. Žalovaný se nemůže bez dalšího spokojit s periodicky vydávanými zprávami, které nijak nepromítají události zásadního charakteru, *nota bene* pokud je obecně známo, že v Turecku došlo k pokusu o státní převrat, který má dramatický dopad na úroveň ochrany lidských práv. Při posuzování žádostí o mezinárodní ochranu pro strach z pronásledování z důvodu zastávání určitých politických názorů nelze rozhodovat výlučně na základě zpráv a informací, které tyto podstatné události vůbec nezohledňují.

[16] Na tom nic nemění ani nepodložené konstatování žalovaného na s. 7 napadeného rozhodnutí, že si je vědom posledního pokusu o vojenský puč, avšak dle něj tamní vláda jen pokračovala v tažení proti hnutí duchovního vůdce a údajného představitele teroristické organizace F. G., na něhož byl vydán zatykač. NSS přitom zdůrazňuje, že skutková zjištění mají ve smyslu § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. oporu ve správním spisu, jen pokud i zprávy o situaci v zemi původu žadatele o azyl, které sloužily jako podklad pro rozhodnutí, byly v úplnosti učiněny součástí správního spisu (rozsudek NSS ze dne 25. 11. 2003, čj. 5 Azs 20/2003-34). Žádný z použitých podkladů se však situaci po pokusu o státní převrat nevěnoval.

[17] Jelikož vlivem pokusu o státní převrat vznikla nová a ne zcela přehledná situace, žalovaný nemohl rezignovat na svou povinnost zjišťovat aktuální stav věcí v Turecku. Bez aktuálních a přesných informací z různých zdrojů nelze zjistit, zda stěžovatel má odůvodněný strach z pronásledování nebo zda mu v případě vrácení hrozí nebezpečí vážné újmy. Žalovaný tedy pro své rozhodnutí neshromáždil takové podklady, jež by vyloučily, že situace stěžovatele naplňuje znaky skutkové podstaty § 12 odst. 1 písm. b) zákona o azylu, tedy že má odůvodněný strach z pronásledování, a to zejména pro to, že je Kurd činný ve prospěch strany HDP.

[18] Jelikož žalovaný nezjistil skutkový stav na základě přesných a aktuálních informací o stěžovatelově zemi původu (§ 3 správního řádu; § 23c zákona o azylu), nemohl ani krajský soud posoudit, zda existuje reálná hrozba pronásledování. Pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušit. Pokud tak neučinil, i je jeho rozhodnutí nezákonné [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

[19] NSS tedy shledal kasační stížnost důvodnou, a napadený rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil. S ohledem na důvody zrušení rozsudku krajského soudu přistoupil také ke zrušení žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 1 s. ř. s.]. Podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 4 s. ř. s. pak vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení.

[20] NSS je posledním soudem, který o věci rozhodl. Proto musí určit náhradu nákladů celého soudního řízení. O náhradě nákladů řízení rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný ve věci úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Stěžovatel byl v řízení úspěšný a náležela by mu tedy náhrada nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.), žádné náklady řízení mu však v řízení před krajským soudem ani NSS nevznikly. Proto NSS rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[21] Podle § 35 odst. 8 ve spojení s § 120 s. ř. s. zástupci, který byl stěžovateli ustanoven usnesením NSS ze dne 1. 11. 2017, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Ustanovený zástupce provedl ve věci dva úkony právní služby, kterými jsou převzetí a příprava zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a sepsání kasační stížnosti, tj. písemné podání soudu ve věci samé [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za dva úkony právní služby zástupci stěžovatele náleží mimosmluvní odměna ve výši 2 × 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu], která se zvyšuje o paušální náhrady hotových výdajů ve výši 300 Kč za každý úkon [§ 13 odst. 3 advokátního tarifu]. Za úkony právní služby tedy ustanovenému zástupci náleží 6 800 Kč a dále částka odpovídající DPH ve výši 21 %, celkem tedy 8 228 Kč. Tato částka bude ustanovenému zástupci vyplacena z účtu NSS do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. prosince 2017

Zdeněk Kühn
předseda senátu